

ህዝቦች በራሳቸው ጉዳይ ላይ የመወሰን

ሕገመንግሥታዊ መብት አላቸው

ዮናስ 09-26-17

ለቅማንት ህዝብ የማንነት እና የአስተዳደር ጥያቄ መልስ ለመስጠት የህዝብ ውሳኔ ድምጽ መስጠቱ ይታወቃል። ድምፅ በተሰጠባቸው የምርጫ ጣቢያዎችም የድምፅ ቆጠራ ውጤት መለጠፉን የኢትዮጵያ ብሄራዊ ምርጫ ቦርድ አስታውቋል። ቦርዱ ባስቀመጠው የጊዜ ሰሌዳው መሰረት የድምፅ ቆጠራ ውጤቱ ተጠናቆ በቅርቡ ለፌዴሬሽን ምክር ቤት ይላካል፤ ለህዝብም ይፋ ይደረጋል። የህዝብ ውሳኔ ድምፅ አሰጣጥ ሂደቱ ከፍተኛ የህዝብ ተሳትፎ የታየበት፣ ህዝቡ በነፃነት ያሻውን የመረጠበት እና ሰላማዊ ድባብ የሰፈነበት እንደነበረም ቦርዱ ገልጿል።

ህዝብ ውሳኔው በተካሄደባቸው አራት ወረዳዎች በሚገኙ ስምንት ቀበሌዎች እና 24 ምርጫ ጣቢያዎች ለመምረጥ ከተመዘገቡ 23ሺህ 283 መራጮች ውስጥ ከ89 በመቶ በላይ የሚሆኑ መራጮች ድምፅ እንደሰጡም ከቦርዱ የተገኘ መረጃ ያመለክታል።

ከደቡብ፣ ኦሮሚያ፣ ቤኒሻንጉል ጉሙዝ ክልሎች እና ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ገለልተኛ ምርጫ አስፈጻሚዎች የተመረጡ ሲሆን ነባሩን አስተዳደር እና የቅማንትን ህዝብ የሚወክሉ ታዛቢዎችም በየምርጫ ጣቢያዎች ተመድበው ምርጫውን ታዝበዋል።

ይሁንና ውጤቱን በተመለከተ ጽንፈኛው ሃይል ከወዲሁ የራሱን ግምት በማስቀመጥ ለብጥብጥ ማነሳሻነት ሊጠቀምበት እየሞከረ ይገኛል። የራሱን ዕድል በመወሰን የእያንዳንዱ ቀበሌ ህዝብ የሰጠውን ውሳኔ ማክበር ለጠንካራ የህዝቦች አንድነት እና አብሮነት መሰረታዊ ጉዳይ ነው።

የኢትዮጵያን የፌዴራል ሥርዓት እንደ ሥርዓት ወስደን ስንመለከተው ኢትዮጵያ ውስጥ የነበረውን የእርስ በርስ ጦርነትና ኋላቀርነት በሙሉ በመቋጨት መብቶችን ያለገደብ ለሕዝቦች ሰጥቷል። የሕዝቦች መብት ደግሞ ራስን በራስ እስከ ማስተዳደር የሚደርስ የጋራ ሥልጣንና የተናጠል ሥልጣን ነው። ይህ ስርአት ትንሽም ይሁን ትልቅ ብሔረሰብ በአገሪቱ ሥርዓት እኩል ተጠቃሚ የሚሆንበትን ሥርዓት አበጅቷል። የአከፋፈል ሥርዓቱም በዚያ መንገድ ነው የተሠራው፤ ሕገ መንግሥቱም ለዚህ በግልጽ ምላሽ ሰጥቷል። ስለሆነም ሥርዓቱ በመሠረታዊነት የሰላም ምንጭ ነው።

ዓላማውን ስንመለከተው ደግሞ ዘላቂ ሰላም፣ ዋስትና ያለው ዲሞክራሲና ፈጣን ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ነው። ሁሉም ተደምሮ ግን እንደ አገር አንድ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ማኅበረሰብ መፍጠር ነው። ይኼ ፍላጎት ደግሞ ተቋም ይፈልጋል፤ ይኼን ለማሳካት ትክክለኛ ዓላማና አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች በአመራር ቦታ ላይ መቀመጥ አለባቸው። ይኼን ትክክለኛ ዓላማ በትክክል የተገነዘበ ጎብረተሰብ ያስፈልጋል። ይኼ በማይሆንበት ጊዜ ለመፍትሔ በተቀመጠው ሥርዓትና በፈጻሚዎች መካከል ከፍተኛ ይፈጠራል።

በድንበርና በማንነት ጉዳይ ለጸብ የሚዳዱ ሃይሎችን የሚያሸንፈው በህገ መንግስቱ በግልጽ የተመለከተው መፍትሔ ነው። በሁለት ክልሎች መካከል በወሰን ጉዳይ ለሚነሳ ጥያቄ ሁለት ተነራባቾ ክልሎች አንድ አገር ያላቸው መሆኑን በተመለከተው ህገ መንግስታዊ ድንጋጌ መፍታት ይቻላል። ዲሞክራሲን በሚመለከት አንድ ዓላማ ያላቸው መሆኑ በግልጽ ተመልክቷል፤ አንዱ

ያለ አንዱ መኖር እንደማይችል ጭምር። በህገመንግስቱ ድንጋጌ መሰረት ሊያዋጋቸው የሚችል አንዳችም ምክንያት የለም። በዚህ አግባብ ላልተፈታ ችግር ህገ መንግስታዊ ስርአቱ ሌላም መፍትሄ አስቀምጧል። ፌዴሬሽን ምክር ቤት ሁሉም ክልሎች የሚወከሉበት ነው። ስለሆነም ይህ ምክር ቤት ጉዳዩን ይውሰደውና አጥንቶ ውሳኔ ይሰጣል። ይህ ውሳኔ ደግሞ የመጨረሻ ነው። የ

ቅማንትም ጉዳይ የመጨረሻውን ውሳኔ ያገኘው በዚሁ አግባብ ነው። ስለሆነም ይህንና የምርጫውን ውጤት ሁሉም በፀጋ ሊቀበል ይገባል ማለት ነው። የቃል ኪዳን ሰነዱ የሚለው ይህንኑ እንጂ ወደዚህ ሄደብኛል፤ ወደዚያ ሄደብኛል በማለት ወደ ግጭት እናምራ አይልም። ይህ ከሆነ ታዲያ ስለምን በየጥቃቅኑ ነገር ግጭቶች ይነሳሉ? ብሎ መጠየቅ ተገቢ ይሆናል።

ከላይ ለተመለከቱት መብቶች መሰረት የሆነው የቃል ኪዳን ሰነድ ሥራ ላይ በሚውልበት ጊዜ በዕውቀት ሳይሆን በፕሮፖጋንዳ መመራቱ መሰረታዊው ምክንያት እንደሚሆን ለመገመት አይከብድም። ምክንያቱም በዚሁ ማእቀፍ ውስጥ ህዝብን እንዲመሩ ሃላፊነት የተጣለባቸው አመራሮች ሳይቀር የማንነት ጥያቄን ለመፍታት የሚሞክሩበት መንገድ ከላይ ከተመለከቱት ህገ መንግስታዊ ማእቀፎች ውጪ ይልቁንም ተጻራሪ ሆነው በተደጋጋሚ ታይተዋልና። ሁለተኛ ምክንያት ሊሆኑ የሚችሉት የክልል ምክር ቤቶች ናቸው። አቅማቸውን አሟጠው ለወከላቸው ህዝብ አይሰሩም፤ ወይም ደግሞ ሲጀመርም ለዚህ የሚያበቃቸው የተሟላ አቅም የሌላቸው ናቸው። ይህን ስንል ምክንያት ስላለን ነው።

መጀመሪያ ነገር መሠረታዊ ቅራኔዎች እንደ አገር ጠፍተው ነው ስርአቱ የተበጀው። የፌዴራላዊ ስርአቱ ከመምጣቱ አስቀድሞ አሥራ ሰባት የታጠቁ ድርጅቶች የነበሩ መሆኑ ይታወሳል፤ ስለሆነም የእርስ በርስ ጦርነቶች መኖራቸው የሚጠበቅ ነበር። አሁን የዚያ ዓይነት ጦርነቶች በሌሉበት ሁኔታ የሚነሳው ግጭት ወይ በወሰን የሚነሳ ነው ወይ ደግሞ በአንድ ክልል ውስጥ ከማንነት ጥያቄ ጋር ተያይዞ የሚነሳ ነው። እንዲህ አይነት ነገር ሲገጥም ደግሞ እውቀቱና ተጠያቂነትን ያስቀደመ ሃላፊነት ካለ ከላይ በተመለከቱት ህገመንግስታዊ መርሆዎች ችግሮችን መፍታት ይቻል ነበር።

በግልፅ ለመናገር፣ ችግሩ የአቅም እና ስርአቱ ያንገዋለላቸው የከሰሩ ፖለቲከኞች ሴራ ነው። እነዚህ ሃይሎች ተንገዋለው ሲወድቁ በኢኮኖሚ ተጠቅመናል አልተጠቀምንም የሚል፤ ከዚያ ደግሞ በሁለት አካባቢዎች የሚነሱ የወሰን ውጥረቶች ባስ ሲልም የማንነት ጉዳይ እያነሱ ለግጭት መንገድ ሲጠርጉ በተደጋጋሚ ተስተውሏል። በ2008 ዓ.ም እና በ2009 ዓ.ም ጋምቤላ ላይ የተከሰተው በኑዌርና በአኙዋክ፣ በኦሮሚያና በሶማሌ መካከል፤ በሃይማኖት ደግሞ በእስልምናና በክርስትና መካከል፤ በአማራና በትግራይ መካከል ደግሞ በጠገዴና በፀገዴ እንዲሁም በቅማንት የማንነት ጉዳይ የተነሱ ግጭቶች በሙሉ ከላይ በተመለከተው መልኩ ልክ እንደሰሞኑ የቅማንት ጉዳይ መፈታት ሲችሉ የህይወት ዋጋን ያስከፈሉት እና አሁንም እንዲከፈል ውጤቱ ላይ የሚታየው የጽንፈኞች መልእክት ለነዚህ ሃይሎች ሴራ ሁነኛ ማሳያዎች ይሆናሉ።

እነዚህን ሴራዎች የሚሰሙ ሰላማዊ ዜጎች ደግሞ በነዚሁ ሴራዎች የፌዴራል ሥርዓቱንና ሕገ መንግሥቱን በደንብ እንዳይገነዘቡ አስቀድሞ ይሰራባቸዋል። ከዚያ በተጋጨ ወገኖች መካከል ያሉ የኢኮኖሚ ጥያቄዎችን እንደማቀጣጠያ ነዳጅ ይጠቀሙባቸዋል። የነዚህ ሃይሎች ሰለባ የነበሩት ዳግም ሰለባ ላለመሆን፤ ሰለባ ሆነው የማያውቁም ማወቅ ያለባቸው አሁን ኢትዮጵያ ውስጥ ወደድንም ጠላንም ብዝሃነት መኖሩን ነው። ዕጣ ፈንታችንና ዕድላችን የሚወሰነው አንድ ላይ መሆኑን ነው። ሌላው ልንገነዘበው የሚገባን ጉዳይ የማንነት ጥያቄ በመሠረቱ ምላሽ ማግኘቱን ነው።

ኢትዮጵያ ውስጥ የማንነት ጥያቄ ሰጪና ከልካይ የለውም። ገና ሕገ መንግሥቱ እንደፀደቀ ሁሉም የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦች ማንነታቸውን፣ ቋንቋቸውንና ታሪካቸውን ለመጠበቅ የሚያስችል ምላሽ አግኝተዋል። በሌላ በኩልም በጣም የተዛባው አመለካከት የመሬት ጉዳይ ነው። መሬት በእርግጥ ጠቃሚ ቢሆንም ከሕዝብ በላይ ግን ሊሆን አይችልም። ስለሆነም ሥዕሉን በትልቁ ማየት ያስፈልጋል። ለምን ቢባል? እነዚህ ውሳኔ አካባቢ ያሉ ችግሮች ሲደጋገሙ ጠቅላላ የሃገር ዓላማ እንቅፋት ይገጥመዋል። የሕዝብና የአገር ጥቅምም አደጋ ላይ ይወድቃልና።